

การพัฒนาทักษะดิจิทัลในกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ธณิศา สุขขารมย์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องพัฒนาทักษะและส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับทักษะดิจิทัลและพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการรู้เท่าทันของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อพัฒนาทักษะและส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการรู้เท่าทันของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มอาชีพอาศัยอยู่หมู่ที่ 1 กลุ่มประมงพื้นบ้าน หมู่ที่ 7 กลุ่มเครื่องแกงบ้านใหม่นิคม และหมู่ที่ 8 กลุ่มเพาะเห็ด พบว่า ภาพรวมสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.94 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือทักษะการตระหนักรู้ ใช้งานเพื่อความปลอดภัย ค่าเฉลี่ย 3.51 รองลงมาคือ ทักษะการร่วมมือ เครือข่ายความร่วมมือ ค่าเฉลี่ย 3.20 ทักษะการปฏิบัติ การใช้อุปกรณ์เครื่องมือดิจิทัล ค่าเฉลี่ย 2.79 และทักษะการคิด ใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล ค่าเฉลี่ย 2.36 ส่วนการใช้อุปกรณ์เครื่องมือดิจิทัล พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สมาร์ทโฟน ค่าเฉลี่ย 3.70 และข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ พบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการพัฒนาของกลุ่มอาชีพ มีการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการประชุมกลุ่ม การทำงานกลุ่ม หรือการโทรหากันเฉพาะบุคคล และการใช้โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันนำมาช่วยพัฒนากลุ่มอาชีพ เผยแพร่ผลิตภัณฑ์หรือการโฆษณาของกลุ่มอาชีพ ซึ่งทำให้การทำงานมีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น พบว่า ใช้แอปพลิเคชันไลน์ หรือสร้างไลน์กลุ่ม และสร้างเพจ เพื่อการโฆษณากลุ่ม การขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ จากการสัมภาษณ์พบว่า มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ควรเข้ามาช่วยสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาชุมชนหน่วยงาน เช่น คณะวิทยาการจัดการ ภาควิชาการศึกษารัฐสุราษฎร์ธานี ธนาคารออมสิน กรมพัฒนาชุมชน นิคม ได้จัดการอบรมการสร้างสื่อดิจิทัล แต่การเข้ามาสอนหรือให้กลุ่มอาชีพได้เรียนรู้เทคโนโลยีไม่ต่อเนื่อง และปัญหาการโจรกรรมสารสนเทศเมื่อพบว่ามีกลุ่มอาชีพหรือบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ได้คัดลอก หรือนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพไปใช้โดยไม่แจ้งกลุ่มทราบ ควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มอาชีพชุมชนได้มีทักษะการตระหนักรู้ เรื่องการใช้งานเพื่อความปลอดภัย และเคารพความแตกต่างและไม่เท่าเทียมกันของสังคมกลุ่มต่างๆ บนออนไลน์

คำสำคัญ: ทักษะดิจิทัล, กลุ่มอาชีพ, ชุมชนขุนทะเล, จังหวัดสุราษฎร์ธานี

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Digital skills development in Khun Thale Sub-District Community Occupational Group, Muang District, Surat Thani Province

Thanisa Sukkharom¹

Abstract

Research on Developing Skills and Promoting Digital Media Use among Community Occupational Groups in Khun Thale Sub-District, Mueang District, Surat Thani Province

This research aims to study the level of digital skills and digital media literacy behaviors among community occupational groups in Khun Thale Sub-District, Mueang District, Surat Thani Province, and to develop skills and promote digital media use among these community occupational groups. This study employed a mixed methods research approach.

Research Findings

The digital media literacy behaviors of community occupational groups in Khun Thale Sub-District, Mueang District, Surat Thani Province—including occupational groups residing in Village 1 (artisanal fishing group), Village 7 (Ban Mai Nikhom curry paste group), and Village 8 (mushroom cultivation group)—showed that the overall current situation was at a moderate level with a mean score of 2.94. The aspect with the highest mean score was awareness and safe usage skills at 3.51, followed by collaboration and networking skills at 3.20, practical skills in using digital devices and tools at 2.79, and cognitive skills in using programs to create digital media at 2.36. Regarding the use of digital devices and tools, smartphones had the highest mean score at 3.70.

Interview findings revealed that digital media usage behaviors for occupational group development included using online media for group meetings, group work, or individual phone calls, and using programs or applications to help develop occupational groups and promote or advertise products. This made work more convenient and faster. Findings showed they used the LINE application, created LINE groups, and created Facebook pages for group advertising and product sales.

From interviews, it was found that both government and private sector organizations should provide support for information technology development to enhance occupational groups, such as the Faculty of

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences Surat Thani Rajabhat University

Management Sciences at Surat Thani Rajabhat University, Government Savings Bank, Community Development Department, and Nikhom, which have organized digital media creation training. However, the teaching or training in technology for occupational groups has not been continuous. Issues regarding information theft were identified when other occupational groups, individuals, or organizations copied or used the group's products without notification. There should be promotion to ensure community occupational group members develop awareness skills regarding safe usage and respect for differences and inequalities among various online social groups.

Keywords: Digital skills, Occupational group, Khun Thale community, Surat Thani Province.

บทนำ

ยุคปัจจุบันความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence Quotient: DQ) กลายเป็นทักษะที่จำเป็นไม่น้อยไปกว่าความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ความฉลาดทางดิจิทัลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ ทักษะคิด และค่านิยมที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในโลกออนไลน์อย่างมีความรับผิดชอบและปลอดภัย- ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) (Office of the National Economic and Social Development Council, 2025) มีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับประเทศไทยให้สามารถแข่งขันได้ในระดับโลก สร้างรายได้เฉลี่ยต่อหัวให้สูงขึ้น และกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเท่าเทียม ที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะการส่งเสริมการรวมตัวของชุมชน การจัดการองค์ความรู้ และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ อีกทั้งยังตอบสนองความต้องการของศูนย์ดิจิทัลชุมชนศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับการยกระดับเป็นศูนย์การเรียนรู้ ICT ที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าและการให้บริการชุมชนด้านการค้าขายออนไลน์ การพัฒนาทักษะดิจิทัล และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ทักษะดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนากลุ่มอาชีพชุมชน ในยุคปัจจุบัน Sitthiworaphat and Chienwattanasook (2025) ได้ศึกษาเรื่อง นวัตกรรมดิจิทัลกับการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันสำหรับธุรกิจ SMEs พบว่า บทบาทของนวัตกรรมดิจิทัลในการยกระดับความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลซึ่งเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว SMEs จำเป็นต้องปรับตัวและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อความอยู่รอดและการเติบโตอย่างยั่งยืนซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะดิจิทัลต้องคำนึงถึงบริบทและลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ Puttass (2021) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดดิจิทัลเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีสภาพปัญหาในการส่งเสริมการตลาดดิจิทัลในระดับน้อย โดยสมาชิกกลุ่มขาดความรู้ในการส่งเสริมการตลาด ไม่มีเงินทุนสนับสนุน และไม่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบดิจิทัล แนวทางการพัฒนาที่เสนอได้แก่ การสร้างเพจสินค้าผ่าน Facebook เทคนิคการถ่ายรูปสินค้า เทคนิคการเขียนคอนเทนต์ และเทคนิคการโฆษณาผ่านเพจสินค้า และการศึกษาของ Worapongpat (2022) เกี่ยวกับการจัดการการตลาดและสื่อสังคมออนไลน์แหล่งท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ OTOP นวัตกรรม พบว่าแอปพลิเคชัน Facebook ด้านประเภทยาสูบ มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด เรื่อง Chatbot ทำให้สะดวกและรวดเร็วในการติดต่อระหว่างผู้ใช้งานกับเพจ รองลงมาคือ QR Code ทำให้มีความสะดวกต่อผู้ใช้งานมากขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลุ่มอาชีพชุมชน

ผลงานวิจัยที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่า แม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับทักษะดิจิทัลในกลุ่มผู้ประกอบการ SME และวิสาหกิจชุมชนในหลายพื้นที่ แต่ยังคงขาดการศึกษาเชิงลึกในบริบทของกลุ่มอาชีพชุมชนในพื้นที่จังหวัด

สุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนากรอบแนวคิดทักษะดิจิทัลที่เหมาะสมกับลักษณะของชุมชนท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาประสิทธิภาพของการดำเนินงาน งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาพื้นที่ตำบลขุนทะเลมี 10 หมู่บ้าน แต่มีเพียง 3 หมู่บ้าน (หมู่ที่ 1, 7, 8) เท่านั้นที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาพัฒนาทักษะอาชีพชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลและความจำเป็นในการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อหาแนวทางการพัฒนา สำหรับการพัฒนาทักษะพลเมืองดิจิทัล (Digital Government Development Agency, 2025) มุ่งพัฒนา 8 ทักษะสำคัญของพลเมืองดิจิทัล ได้แก่ ตัวตนทางดิจิทัล (Digital Identity) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Use) ความปลอดภัยดิจิทัล (Digital Safety) การป้องกันทางดิจิทัล (Digital Security) อารมณ์และความสัมพันธ์ทางดิจิทัล (Digital Emotional Intelligence) การสื่อสารทางดิจิทัล (Digital Communication) ทักษะทางดิจิทัล (Digital Literacy) และสิทธิดิจิทัล (Digital Rights) ในส่วนของประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับระดับชุมชน คือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการประกอบอาชีพ กลุ่มอาชีพชุมชน เกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนจะสามารถเข้าถึงตลาดออนไลน์และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต ชุมชนจะมีแหล่งการเรียนรู้ตามอัชฌาศัยผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล การศึกษาจะช่วยให้หมู่บ้านที่ยังไม่มีการใช้เทคโนโลยีได้รับการพัฒนา ส่วนระดับสังคม ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล ชุมชนจะมีความสามารถในการป้องกันตนเองจากภัยคุกคามออนไลน์ ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยสร้างรายได้และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการใช้สื่อดิจิทัลจะช่วยให้การเก็บรักษาและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

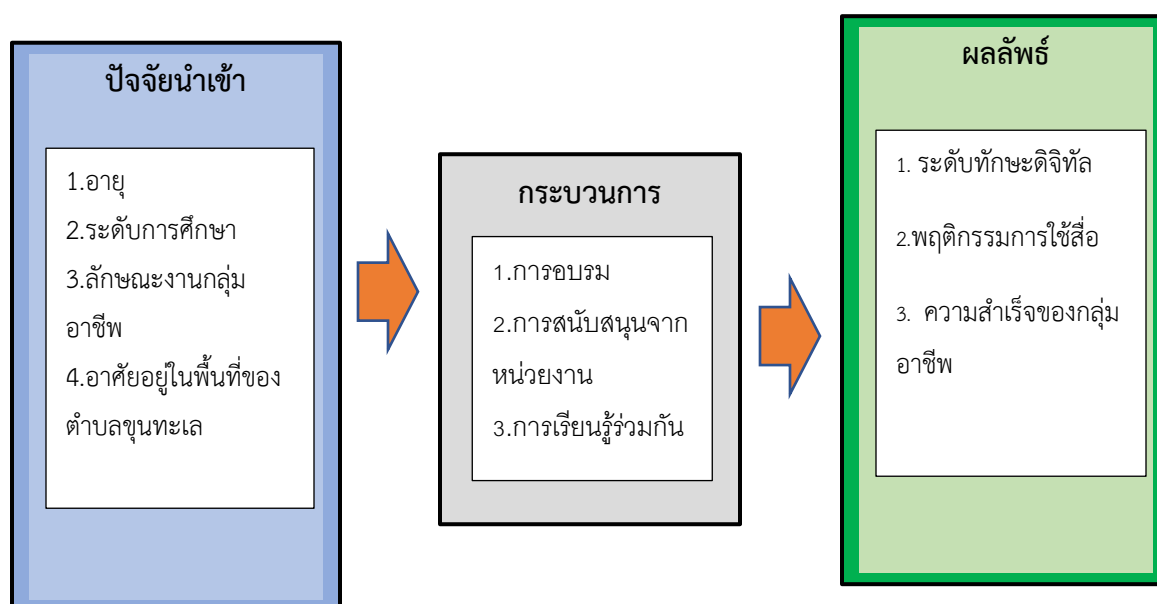
จากที่กล่าวมาข้างต้น วิจัยครั้งนี้มีจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถทางดิจิทัลของชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการรู้เท่าทันของกลุ่มอาชีพชุมชนจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทักษะและสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างรู้เท่าทัน มีความรับผิดชอบ และสร้างคุณค่าให้กับตนเองและสังคมได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะดิจิทัลและพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการรู้เท่าทันของกลุ่มอาชีพชุมชน ตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อพัฒนาทักษะและส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research) ประเภท Convergent Parallel design ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่วิจัย คือ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 7 และ หมู่ที่ 8 ตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากมีการรวมกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน อย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น สถาบันการศึกษา ธนาคาร บริษัท ช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในรูปแบบขายหน้าร้านและรูปแบบออนไลน์ และมีประวัติการก่อตั้งที่มีระยะเวลามาน้อยกว่า 5 ปี ได้สมาชิกกลุ่มอาชีพ จำนวน 125 คน และคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีเก็บข้อมูลวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ

1. แบบสอบถาม เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สอบถามสภาพศึกษา พฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการรู้เท่าทันของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสร้างจากศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 ข้อ แบบเลือกตอบ ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น ประเภทของสื่อ ช่องทางการใช้ ความถี่ ระยะเวลา ช่วงเวลาการใช้และกิจกรรมที่ดำเนินการระหว่างการใช้งาน สอบถามสมาชิกกลุ่มอาชีพที่มีสถานะอาศัยในพื้นที่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 8 ตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นสมาชิกทั่วไป โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) รวมจำนวนทั้งสิ้น 125 คน

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ที่ 2 เกี่ยวกับ ทักษะและส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดการวิจัย แบบบันทึกข้อมูลพูดคุยจากการสัมภาษณ์ หลังจากผู้วิจัยได้การแปลผลข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อ 1 แล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยการคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี การพัฒนาทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในประเด็นต่างๆ เช่น ทักษะการปฏิบัติ การใช้อุปกรณ์เครื่องมือดิจิทัล ทักษะการคิด ใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล ทักษะการตระหนักรู้ ใช้งานเพื่อความปลอดภัย และ ทักษะการร่วมมือเครือข่ายความร่วมมือ เป็นข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 20 ข้อ สัมภาษณ์ สมาชิกกลุ่มอาชีพ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นกลุ่มอาชีพอาศัยอยู่หมู่ที่ 1 กลุ่มประมงพื้นบ้าน จำนวน 3 คน หมู่ที่ 7 กลุ่มเครื่องแกงบ้านใหม่นิคม จำนวน 9 คน และหมู่ที่ 8 กลุ่มเพาะเห็ด จำนวน 3 คน บ้านท่าเรือ รวม 15 คน

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสอบถามสภาพศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เท่าทันของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยจะกำหนดแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ

เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะนำผลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มาจำแนกหัวเรื่องตามประเด็นที่ศึกษาแบ่งตามด้านคือ ทักษะการคิด ใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล ทักษะการตระหนักรู้ ใช้งานเพื่อความปลอดภัย และ ทักษะการร่วมมือ เครือข่ายความร่วมมือ เพื่อนำมาการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยสรุปประเด็นข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาจากคำตอบของผู้สนทนากลุ่มต่อการวิพากษ์ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะดิจิทัลในกลุ่มอาชีพชุมชน จากนั้นทำการวิเคราะห์การตีความหมายในรูปแบบการวิจัย เพื่อหาข้อสรุปในประเด็นคำตอบของคำถามของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เท่าทันของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.14 และเพศชาย ร้อยละ 37.86 อายุ 41-60 ปี มากที่สุด ร้อยละ 55.34 รองลงมาคือ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 32.04 และ 21-40 ปี ร้อยละ 12.62 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มากที่สุด ร้อยละ 51.46 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย/เทียบเท่า ร้อยละ 28.16 และปริญญาตรี ร้อยละ 18.45 ลักษณะงานกลุ่มอาชีพเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น / สินค้า/ผลิตภัณฑ์ มากที่สุด ร้อยละ 49.51 รองลงมาคือ เกี่ยวกับสัตว์ / การแปรรูป

ร้อยละ 40.78 และเกี่ยวกับพืช/สมุนไพร ร้อยละ 7.77 พื้นที่อาศัย หมู่ที่ 7 มากที่สุด ร้อยละ 35.92 รองลงมาคือ หมู่ที่ 9 ร้อยละ 35.92 และหมู่ที่ 3 ร้อยละ 28.16 ตามลำดับภาพรวมของสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.94 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือทักษะการตระหนักรู้ : ใช้งานเพื่อความปลอดภัย ค่าเฉลี่ย 3.51 รองลงมาคือ ทักษะการร่วมมือ : เครือข่ายความร่วมมือ ค่าเฉลี่ย 3.20 ทักษะการปฏิบัติ : การใช้อุปกรณ์เครื่องมือ ดิจิทัล ค่าเฉลี่ย 2.79 และทักษะการคิด : ใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล ค่าเฉลี่ย 2.36

ทักษะการปฏิบัติ การใช้อุปกรณ์เครื่องมือดิจิทัล พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สมาร์ทโฟน ค่าเฉลี่ย 3.70 รองลงมาคือ แท็บเล็ต ค่าเฉลี่ย 2.61 เครื่องพีซี /คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะจากที่บ้าน ค่าเฉลี่ย 2.45 และ เครื่องพีซี /คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะจากหน่วยงาน ค่าเฉลี่ย 2.42 ตามลำดับ

ทักษะการคิด ใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันประชุมทางไกลผ่านจอ ค่าเฉลี่ย 2.60 รองลงมาคือ โปรแกรมตกแต่งภาพ ค่าเฉลี่ย 2.46 การใช้AIในการสร้างสื่อดิจิทัล ค่าเฉลี่ย 2.46 โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันสร้างเว็บ ค่าเฉลี่ย 2.28 ใช้โปรแกรมพื้นฐาน MS Office ค่าเฉลี่ย 2.22 และชื่อโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันมาใช้ ค่าเฉลี่ย 2.15 ตามลำดับ

ทักษะการตระหนักรู้ ใช้งานเพื่อความปลอดภัย พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคมและถูกต้องตามหลักศาสนา ค่าเฉลี่ย 3.65 รองลงมาคือ ปฏิบัติตามกฎหมายและมีมารยาทในการใช้งาน ค่าเฉลี่ย 3.64 เคารพความแตกต่างและไม่เท่าเทียมกันของสังคมกลุ่มต่างๆ บนออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.46 ขอมรับกฎของกลุ่มปิดบนสังคมออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.40 และใช้งานอย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมาย ค่าเฉลี่ย 3.38

ทักษะการร่วมมือ เครือข่ายความร่วมมือ พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เข้ากลุ่มเป็นสมาชิกเครือข่ายออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.54 เข้าใจบทบาทของผู้นำและผู้ตาม เพื่อทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ค่าเฉลี่ย 3.27 หน่วยงานภาครัฐส่งบุคลากรมาสอนการใช้งานในพื้นที่ชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.10 หน่วยงานภาครัฐให้อบรมแบบออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.05 และจัดตั้งสมาชิกกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่ายของตนเองแบบออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.04

ภาพรวมของสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.52 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือทักษะการตระหนักรู้ ใช้งานเพื่อความปลอดภัย ค่าเฉลี่ย 3.79 รองลงมาคือ ทักษะการปฏิบัติ : การใช้อุปกรณ์เครื่องมือดิจิทัล ค่าเฉลี่ย 3.51 ทักษะการร่วมมือ : เครือข่ายความร่วมมือ ค่าเฉลี่ย 3.46 และทักษะการคิด : ใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล ค่าเฉลี่ย 3.35 ตามลำดับ

ทักษะการปฏิบัติ การใช้อุปกรณ์เครื่องมือดิจิทัล พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สมาร์ทโฟน ค่าเฉลี่ย 3.74 รองลงมาคือ แท็บเล็ต ค่าเฉลี่ย 3.60 เครื่องพีซี /คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะจากหน่วยงาน ค่าเฉลี่ย 3.38 และเครื่องพีซี /คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะจากที่บ้าน ค่าเฉลี่ย 3.34 ตามลำดับ

ทักษะการคิด ใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การใช้ AI ในการสร้างสื่อดิจิทัล ค่าเฉลี่ย 3.49 รองลงมาคือ โปรแกรมตกแต่งภาพ ค่าเฉลี่ย 3.47 โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันสร้างเว็บไซต์ ค่าเฉลี่ย 3.41 โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันประชุมทางไกลผ่านจอ ค่าเฉลี่ย 3.33 ซือโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันมาใช้ ค่าเฉลี่ย 3.23 และใช้โปรแกรมพื้นฐาน MS Office ค่าเฉลี่ย 3.20 ตามลำดับ

ทักษะการตระหนักรู้ ใช้งานเพื่อความปลอดภัย พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ปฏิบัติตามกฎหมายและมีมารยาทในการใช้งาน ค่าเฉลี่ย 3.86 รองลงมาคือเคารพความแตกต่างและไม่เท่าเทียมกันของสังคมกลุ่มต่างๆ บนออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.80 ขอมรับกฎของกลุ่มปิดบนสังคมออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.79 เข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคมและถูกต้องตามหลักศาสนา ค่าเฉลี่ย 3.78 และใช้งานอย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมาย ค่าเฉลี่ย 3.74 ตามลำดับ

ทักษะการร่วมมือ เครือข่ายความร่วมมือ พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เข้าใจบทบาทของผู้นำและผู้ตาม เพื่อทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ค่าเฉลี่ย 3.57 รองลงมาคือ เข้ากลุ่มเป็นสมาชิกเครือข่ายออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.47 จัดตั้งสมาชิกกลุ่มเพื่อสร้างเครือข่ายของตนเองแบบออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.46 หน่วยงานภาครัฐส่งบุคลากรมาสอนการใช้งานในพื้นที่ชุมชนค่าเฉลี่ย 3.41 และหน่วยงานภาครัฐให้อบรมแบบออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.38 ตามลำดับ

การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการรู้เท่าทันของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PNI และ PNI Modified เพื่อระบุ ความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุดและมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ดังนี้

การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยดูจากค่า PNI Modified และ PNI ต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการรู้เท่าทันของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการปฏิบัติ : การใช้อุปกรณ์เครื่องมือดิจิทัล ทักษะการคิด : ใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล ทักษะการตระหนักรู้ : ใช้งานเพื่อความปลอดภัย และทักษะการร่วมมือ : เครือข่ายความร่วมมือ พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับแรกคือ ทักษะการคิด : ใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล สภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ย 2.36 อยู่ในระดับน้อย สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย 3.35 อยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาจากค่า PNI Modified มีค่าเท่ากับ 0.42 รองลงมาคือ ทักษะการปฏิบัติ : การใช้อุปกรณ์เครื่องมือดิจิทัล สภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ย 2.79 อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย 3.51 อยู่ในระดับมาก พิจารณาจากค่า PNI Modified มีค่าเท่ากับ 0.26 ทักษะการตระหนักรู้ : ใช้งานเพื่อความปลอดภัย สภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ย 3.51 อยู่ในระดับ มาก สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย 3.79 อยู่ในระดับ มาก พิจารณาจากค่า PNI Modified มีค่าเท่ากับ 0.08 และทักษะการร่วมมือ :

เครือข่ายความร่วมมือ สภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ย 3.20 อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ ค่าเฉลี่ย 3.46 อยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาจากค่า PNImodified มีค่าเท่ากับ 0.08 ตามลำดับ

ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาทักษะและส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง ฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการสัมภาษณ์ตัวแทนสมาชิกกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง ฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นกลุ่มอาชีพอาศัยอยู่หมู่ที่ 1 กลุ่มประมงพื้นบ้าน จำนวน 3 คน หมู่ที่ 7 กลุ่มเครื่องแกงบ้านใหม่นิคม จำนวน 9 คน และหมู่ที่ 8 กลุ่มเพาะเห็ด จำนวน 3 คน รวม 15 คน มีดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการพัฒนาของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง ฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า

“.....การใช้สื่อออนไลน์ส่วนใหญ่ที่จะใช้ ประชุม หรือทำงานกลุ่มร่วมกัน โดยเฉพาะช่วงโควิด...” A01

“....ข้อดี ไม่ต้องเดินทางไปหากัน โทรไลน์ปรึกษากันในกลุ่ม สะดวกดี” A02

“...พวกพี่ในกลุ่มไม่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีเลย ต้องอาศัยลูกหลาน อยากทำได้ตัวเองมากกว่า” A 03

2. การใช้โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันนำมาช่วยพัฒนากลุ่มอาชีพ เผยแพร่ผลิตภัณฑ์หรือการโฆษณาของกลุ่มอาชีพ ทำให้การทำงานสะดวก รวดเร็ว ผลการวิจัยพบว่า

“...เครื่องมือสื่อสารที่ใช้ส่วนมากคือ ใช้ไลน์กลุ่ม หรือการติดต่อโทรศัพท์ (ใช้โทรทางไลน์) ...” B01

“...สื่อหรือพวกออนไลน์พี่ว่าจะช่วยงานเรื่องการโฆษณากลุ่ม การขายของ ส่วนใหญ่ที่กลุ่มจะใช้ไลน์กลุ่ม หรือไม่มีหน่วยงานในจังหวัดเข้ามาช่วยเหลือในกลุ่มเอง บางทีผู้นำกลุ่มก็ไปหานายในจังหวัดให้ช่วยเรื่องต่างๆ การขายเหี่ยวานะ” B02

“...พี่มักจะใช้เฟสบุ๊ก...” B03

“.....คิดว่าสื่อออนไลน์ช่วยให้กลุ่มขายของได้มากขึ้น...” B04

3. ปัจจุบันมีหน่วยงานเข้ามาช่วยสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาอาชีพของท่านเพื่อช่วยเพิ่มยอดขายหรือสินค้ากลุ่มอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า

“...มีหน่วยงานเช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี คณะวิทยาการจัดการมาสอนทำสื่อ ทางกลุ่มจึงมีเพจชื่อว่า กลุ่มเครื่องแกง BY บ้านใหม่นิคม” C01

“...มีหลายหน่วยงานเข้ามาอบรมให้ความรู้ในเรื่องการใช้สื่อ เช่น ราชภัฏ ชนาคราอมสิน กรมพัฒนาชุมชน นิคม” C02

“...กลุ่มอาชีพที่นี้ส่วนใหญ่มีความรู้่น้อย ต้องไปอบรม และให้คำแนะนำ หรือมีหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้เองนะ...” C04

“...ควรช่วยกันตั้งแต่แรก หน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาแล้วก็หายไป เรายังก็ใช้ไม่เป็น แต่ก็พยายามช่วยกัน
พี่ว่า ไลน์กลุ่ม สะดวกมาก เพราะรู้จักกันหมดทุกคน” C05

“...อยากให้หน่วยงานมาอบรมให้ความรู้บ่อยๆ เพราะบางทีมาแล้วก็หายไป มีข้อสงสัยก็ไม่รู้จะไปถาม
ใคร พี่ความรู้ก็น้อย...” C06

“...อยากให้หน่วยงานเข้ามาสอนทำสื่อเกี่ยวกับการ โฆษณาเยอะๆ ที่ง่ายๆ เหมาะกับผู้สูงอายุ เช่น การ
ตกแต่งรูป ตกแต่งกล่องใส่เครื่องแกง อาหารแบบนี้” C07

4. วิธีการจัดการกับปัญหาหาเมื่อพบว่ามียกกลุ่มอาชีพหรือบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ได้คัดลอก หรือนำ
ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพไปใช้โดยไม่แจ้งกลุ่มทราบ ผลการวิจัยพบว่า

“....มีเบอร์แปลกไม่รับสาย..” D01

“...ที่ติดต่อมาก็รู้จากเพจ เข้ามาสั่งของ.. ไม่มีใครหลอกนะ..” D02

“...หากมีปัญหาเรื่องความไม่ปลอดภัยของการใช้ไลน์ การใช้เพจกลุ่ม ก็จะแก้ไขโดยการสอบถามลูก หรือหลาน
หรือไม่ก็ไปแจ้งความเอาไว้” D03

“...คิดว่ากฎหมาย หรือการลงโทษ พวกที่เอารูปไปโพสต์ไม่ขออนุญาต ไม่รุนแรง” D04

“...บางที่เอารูปภาพไปกว่าจะรู้ก็นาน เค้าเอาไปใช้งานเลย” D05

“.....เข้าใจนะว่า ในสังคมมีทั้งคนดี และคนไม่ดี ต้องใช้สติ และระวังให้มากขึ้น” D06

จากการสัมภาษณ์และการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มอาชีพส่วนใหญ่มีทัศนคติและ
ความสามารถของบุคคลในการใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างเหมาะสม โดยส่วนใหญ่มักใช้ไลน์ และใช้ใน การอำนวยความสะดวกในการระบุ (Identify) เข้าถึง (Access) จัดการ (Manage) บูรณาการ (Integrate) ประเมิน (Evaluate)
วิเคราะห์ (Analyze) และสังเคราะห์ (Synthesize) การสร้างความรู้ใหม่การแสดงผลออกโดยการสร้างสื่อในรูปแบบ
ของเพจ และกลุ่มไลน์ เพื่อใช้ในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์สินค้าในกลุ่มให้ทั่วถึงและเป็นที่รู้จัก พบว่า กลุ่ม
เครื่องแกงบ้านใหม่นิคม ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการจัดทำสื่อที่เป็น
รูปธรรมและมีการทักษะและส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุ
ราษฎร์ธานีมากกว่ากลุ่มอาชีพในชุมชนอื่นที่ตั้งอยู่ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการรู้เท่าทันของกลุ่มอาชีพชุมชน พฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการ
รู้เท่าทันของกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง ฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นกลุ่มอาชีพอาศัยอยู่หมู่ที่ 1

กลุ่มประมงพื้นบ้าน หมู่ที่ 7 กลุ่มเครื่องแกงบ้านใหม่นิคม และหมู่ที่ 8 กลุ่มเพาะเห็ด พบว่า ภาพรวมของสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.94 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือทักษะการตระหนักรู้ ใช้งานเพื่อความปลอดภัย ค่าเฉลี่ย 3.51 รองลงมาคือ ทักษะการร่วมมือ เครือข่ายความร่วมมือ ค่าเฉลี่ย 3.20 ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของกลุ่มอาชีพชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะดิจิทัลในระดับที่สูงขึ้น ทักษะการปฏิบัติ การใช้อุปกรณ์เครื่องมือดิจิทัล ค่าเฉลี่ย 2.79 และทักษะการคิด การใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล ค่าเฉลี่ย 2.36 ส่วนการใช้อุปกรณ์เครื่องมือดิจิทัลพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สมาร์ทโฟน ค่าเฉลี่ย 3.70 ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีมือถือในประเทศไทยที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสมาร์ทโฟน กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและบริการดิจิทัลต่างๆ ของประชาชนในระดับฐานราก (National Statistical Office, 2023) และข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ พบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการพัฒนาของกลุ่มอาชีพ มีการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการประชุมกลุ่ม การทำงานกลุ่ม หรือการโทรหากันเฉพาะบุคคล และการใช้โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันมาช่วยพัฒนากลุ่มอาชีพ เผยแพร่ผลิตภัณฑ์หรือการโฆษณาของกลุ่มอาชีพ ทำให้การทำงานสะดวก รวดเร็ว พบว่า ใช้แอปพลิเคชันไลน์ หรือสร้างไลน์กลุ่ม และสร้างเพจ เพื่อการโฆษณา กลุ่ม การขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกล่าวไว้ว่า การตลาดผ่านสังคมออนไลน์ สื่อสังคมหรือโซเชียลมีเดีย (social media) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสื่อกลางที่ให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมสร้างและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งสื่อเหล่านี้เป็นของบริษัท ต่าง ๆ ที่ให้บริการผ่านเว็บไซต์ของตน เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ทีวีทวิตเตอร์ เป็นต้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ Putnam (2000) กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยโซเชียลมีเดียจะทำงานบนอินเทอร์เน็ตและผู้ใช้สามารถสื่อสารเนื้อหาทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างรวดเร็วทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล วิดีโอ ภาพถ่าย ซึ่งผู้มีส่วนร่วมกับโซเชียลมีเดียผ่านคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟนผ่านซอฟต์แวร์ หรือแอปพลิเคชันบนเว็บ ซึ่งจุดมุ่งหมายคือการนำเสนอสื่อต่าง ๆ ข้อมูล ภาพ ข้อความ การส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ชุมชนออนไลน์ ให้ตรงกับความต้องการในการดำเนินธุรกิจและบุคคลทั่วไปสามารถหาประโยชน์อื่น ๆ ได้

นอกจากนี้ ศึกษาทักษะดิจิทัลของผู้ประกอบการ SME พบว่าผู้ประกอบการมีทักษะดิจิทัลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยทักษะดิจิทัลส่งผลต่อความสำเร็จของ SME อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้พบว่ากลุ่มอาชีพชุมชนมีระดับทักษะดิจิทัลที่ต่ำกว่าผู้ประกอบการ SME ทั้งหมด ซึ่งอาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา และโอกาสในการเข้าถึงการอบรมที่จำกัด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการออกแบบการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบทและข้อจำกัดของกลุ่มอาชีพชุมชน โดยเฉพาะ การศึกษาวิจัยของ Worapongpat (2022) เรื่องการจัดการการตลาดและสื่อสังคมออนไลน์แหล่งท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ OTOP นวัตวิถี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาเคลือบสีลาดดตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี

จังหวัดนครปฐม พบว่า แอปพลิเคชัน Facebook ด้านประเภทเนื้อหา พบว่า ส่วนใหญ่ มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด เรื่อง Chatbot ทำให้สะดวกและรวดเร็วในการติดต่อระหว่างผู้ใช้งาน กับเพจ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ QR Code ทำให้มีความสะดวกต่อผู้ใช้งานมากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด น้อยที่สุดคือการจัดทำและพัฒนา Page Facebook สร้างการรับรู้มากขึ้น อยู่ในระดับมาก

2. บทบาทของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรเข้ามาช่วยสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพ ผลการวิจัยพบว่าทักษะการร่วมมือและเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มอาชีพมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูง (3.54) โดยเฉพาะในด้านการเข้ากลุ่มเป็นสมาชิกเครือข่ายออนไลน์ และความเข้าใจบทบาทของผู้นำและผู้ตามในการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย 3.27) อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐยังมีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ ความไม่ต่อเนื่องของโครงการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากค่าเฉลี่ยการส่งบุคลากรมาสอนในพื้นที่ (3.10) และการอบรมแบบออนไลน์ (3.05) ที่อยู่ในระดับปานกลาง

จากการสัมภาษณ์พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ หน่วยงานเช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี คณะวิทยาการจัดการ วิชาการอมสิน กรมพัฒนาชุมชน นิคม เข้ามาสอนทำสื่อ แต่การเข้ามาสอนหรือให้กลุ่มอาชีพได้เรียนรู้เทคโนโลยีไม่ต่อเนื่อง ปัญหานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Puttass (2021) ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดดิจิทัล เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัญหาการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดดิจิทัลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การขายโดยบุคคล และการส่งเสริมการตลาดทางตรง ในระดับน้อย สภาพปัญหาที่พบ ได้แก่ กลุ่มสมาชิกขาดความรู้ในการส่งเสริม การตลาด ไม่มีเงินทุนสนับสนุน และไม่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบดิจิทัล (2) แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การสร้างเพจสินค้าผ่าน Facebook เทคนิคการถ่ายรูปสินค้า เทคนิคการเขียนคอนเทนต์ เทคนิคการโฆษณาผ่านเพจสินค้า และการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐเพิ่มขึ้น ประเด็นสำคัญที่ค้นพบคือ ความต้องการของกลุ่มอาชีพที่จะให้หน่วยงานเข้ามาอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเรื่องการสร้างสื่อเพื่อการโฆษณาที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น การตกแต่งรูปภาพและบรรจุภัณฑ์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะดิจิทัลต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามบริบทและข้อจำกัดของกลุ่มเป้าหมาย (Age-Appropriate Digital Literacy) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบสื่อการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุที่เน้นความเรียบง่าย ใช้งานง่าย และมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม (Czaja & Lee, 2007)

การวิจัยนี้เสนอแนะว่า หน่วยงานควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและมีการติดตามอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ โดยอาจใช้รูปแบบ "โครงการพี่เลี้ยง" (Mentorship Program) ที่มีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาแบบเรียลไทม์ผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหากลุ่มอาชีพขาดความต่อเนื่องและทำให้กลุ่มอาชีพสามารถพัฒนาทักษะได้อย่างยั่งยืน แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอาชีพโดยองค์การที่เน้นการให้คำปรึกษา

ด้านอาชีพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Career Counseling) เพื่อช่วยให้บุคคลเข้าใจแนวทาง กำหนดเป้าหมาย และวางแผนความก้าวหน้าในอาชีพอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ การส่งเสริมช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ยังเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเปิดโอกาส การสร้างการรับรู้และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพผ่านหลายช่องทาง ทั้งแบบออฟไลน์ (ร้านโอท็อป ตลาดชุมชน งานแสดงสินค้า) และแบบออนไลน์ (เว็บไซต์ ไลน์ เฟซบุ๊ก) โดยการบูรณาการทั้งสองช่องทางจะ ช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายและขยายฐานลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาและความปลอดภัยในโลกดิจิทัล ผลการวิจัย พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ การส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง ฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 3 กลุ่ม ได้มีทักษะการตระหนักรู้ เรื่องการใช้งานเพื่อความปลอดภัย พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เข้าใจกฎหมายทางสังคมและถูกต้องตามหลักศาสนา ค่าเฉลี่ย 3.65 รองลงมาคือ ปฏิบัติตามกฎหมายและมีการบาท ในการใช้งาน ค่าเฉลี่ย 3.64 เคารพความแตกต่างและไม่เท่าเทียมกันของสังคมกลุ่มต่างๆ บนออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.46 ยอมรับกฎของกลุ่มปิดบนสังคมออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.40 และใช้งานอย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมาย ค่าเฉลี่ย 3.38 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพื้นฐานด้านจริยธรรมและค่านิยมที่ดีของกลุ่มอาชีพชุมชนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์พบปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีกลุ่มอาชีพหรือบุคคลหรือหน่วยงานอื่นได้คัดลอกหรือนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพไปใช้โดยไม่แจ้งกลุ่มทราบ สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็นว่า "กฎหมายหรือการลงโทษพวกที่เอารูปในเพจไปใช้ไม่ขออนุญาต ไม่รุนแรง" และ "บางที่เอารูปภาพไปกว่าจะรู้ก็นาน ถ้าเอาไปใช้งานเลย" ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสำคัญสองประการ คือ (1) การรับรู้เกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่ยังจำกัด และ (2) การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มงวดหรือไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

แม้ว่าสมาชิกกลุ่มจะมีทัศนคติที่ยอมรับว่า “กฎหมาย หรือการลงโทษ พวกที่เอารูปในเพจไปใช้ไม่ขออนุญาต ไม่รุนแรง” “...บางที่เอารูปภาพไปกว่าจะรู้ก็นาน ถ้าเอาไปใช้งานเลย” และ “....เข้าใจนะว่า ในสังคมมีทั้งคนดี และคนไม่ดี ต้องใช้สติ และระวังให้มากขึ้น แต่การศึกษารั้วนี้เสนอว่าควรมีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสิทธิดิจิทัล (Digital Rights) และกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเป็นระบบ ตามแนวทางพลเมืองดิจิทัลที่ Digital Government Development Agency (2025) ได้กำหนดไว้ 8 ทักษะสำคัญ โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยดิจิทัล (Digital Safety) การป้องกันทางดิจิทัล (Digital Security) และสิทธิดิจิทัล (Digital Rights)

นอกจากนี้ การปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยการจัดการธุรกิจยุคใหม่ เป็นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือที่เรียกว่าสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อการขับเคลื่อนกิจกรรมทางธุรกิจให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าและสร้างการรับรู้ของธุรกิจ ให้กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย รวมถึงเพิ่มโอกาสทางธุรกิจด้วยการซื้อ

ขายสินค้า แลกเปลี่ยนสินค้าผ่านโลกออนไลน์ และการนำเทคนิควิธีการทางกลยุทธ์สมัยใหม่ที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มลูกค้าในยุคนี้ย่อมทำให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่มีความชัดเจนรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าเนื่องจากผลิตด้วยมือ มีลักษณะ เฉพาะตัวและมีเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น มีความเป็นธรรมชาติ มีความโดดเด่นและมีจุดขายและ สมาชิกของกลุ่มอาชีพได้รับการพัฒนารูปแบบ คุณภาพ และมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ตรงตามความต้องการของตลาด ช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพผ่านทางตลาดประจำ ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญ ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มและยังเป็นแหล่งข้อมูลการตลาด จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่การขับเคลื่อนธุรกิจโดยใช้ social media เป็นจุด ศูนย์กลางเชื่อมโยงกิจกรรมทางธุรกิจและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการธุรกิจ เพื่อเพิ่มช่องทางสื่อสารจากเดิมที่มีอยู่ การติดต่อด้วยกัน ของสินค้าหรือบริการย่อมมีการแข่งขันและช่วงชิงกันเพื่อแย่งกลุ่มลูกค้าในโลกออนไลน์ เพื่อให้ความพึงพอใจในกิจกรรมธุรกิจหรือคุณภาพสินค้าหรือด้วยการให้ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการมาให้คะแนน (Rating) และการรีวิว (Review) บนโลกออนไลน์ของธุรกิจ ทำให้ธุรกิจมีข้อมูลในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการและเกิดประโยชน์สูงสุด (Phataraphanpee, 2017)

งานวิจัยของ Wongyai (2017) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะการรู้ดิจิทัลของดิจิทัลเอนทิฟ ได้เสนอแนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัลสูงอายุของไทย คือ แนวคิดที่ออกแบบเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติในโลกดิจิทัลและสะท้อนมายังการปฏิบัติต่อสังคมในโลกกายภาพได้อย่างเหมาะสมในฐานะพลเมืองของประเทศและพลเมืองโลก โดยคงความเป็นอัตลักษณ์ของผู้สูงอายุไว้อย่างเหมาะสม และมีทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรู้เท่าทัน ปกป้องสิทธิตนเอง และเคารพผู้อื่น เคารพกฎระเบียบ มีจริยธรรม และมีมารยาทในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และงานวิจัยของ Puttass (2021) ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดดิจิทัล เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า 1) สภาพปัญหาการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดดิจิทัลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การขายโดยบุคคล และการส่งเสริมการตลาดทางตรง ในระดับน้อย สภาพปัญหาที่พบ ได้แก่ กลุ่มสมาชิกขาดความรู้ในการส่งเสริมการตลาด ไม่มีเงินทุนสนับสนุน และไม่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบดิจิทัล 2) แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดดิจิทัลของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การสร้างเพจสินค้าผ่าน Facebook เทคนิคการถ่ายรูปสินค้า เทคนิคการเขียนคอนเทนต์ เทคนิคการโฆษณาผ่านเพจสินค้า และการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐเพิ่มขึ้น ข้อเสนอแนะการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ควรมีการมุ่งเน้นด้านการตลาดมากกว่ามุ่งเน้นการผลิตด้วยการพัฒนาความรู้ด้านการตลาดของสมาชิกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เหนือกว่าคู่แข่งในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคยุคดิจิทัลมากยิ่งขึ้นและก่อให้เกิดรายได้สามารถพึ่งพาตัวเองได้ระยะยาว

ข้อเสนอแนะหรือการนำไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะที่พบจากการวิจัย จากการเก็บข้อมูลพื้นที่ชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 3 หมู่บ้านที่เลือกเป็นกลุ่มศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีการจัดประชุมกลุ่ม ณ ศาลาประชาคม หรือบ้านแกนนำชุมชน เท่านั้น หรือบางหมู่บ้านผู้วิจัยไม่สามารถเข้าไปสังเกตพฤติกรรมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ได้อย่างเชิงลึก และสมาชิกบางท่านมีข้อจำกัดในเลือกของใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องฟิชี หรืออุปกรณ์ที่ทันสมัย มีเพียงสมาร์ตโฟนเท่านั้นและมีเฉพาะรุ่นที่สามารถทำงานได้จำกัด สมรรถนะของเครื่องอาจจะไม่เหมาะสมกับการใช้สื่อที่มีความซับซ้อนเท่าที่ควร

2. สมาชิกกลุ่มอาชีพชุมชนตำบลขุนทะเล อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความพร้อมที่จะให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาส่งเสริม สนับสนุน การใช้นวัตกรรมออนไลน์เพื่อการประยุกต์ใช้ เช่น การสร้างเพจสินค้าผ่าน Facebook เทคนิคการถ่ายรูปสินค้า เทคนิคการเขียนคอนเทนต์ เทคนิคการโฆษณาผ่านเพจสินค้า และการประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม และขาดผู้ดูแลประสาน (Admin) ของการพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อการประยุกต์ใช้ เนื่องจากการรวมกลุ่มนั้น สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ แม่บ้าน หรือการสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกเพื่อหารายได้เสริมเท่านั้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้นำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญหลายประการ คือ ประการแรก ควรมีการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะดิจิทัลที่ออกแบบเฉพาะสำหรับกลุ่มอาชีพชุมชน โดยคำนึงถึงช่วงอายุ ระดับการศึกษา และข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยี ประการที่สอง ควรมีระบบพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาที่สามารถให้คำแนะนำได้อย่างต่อเนื่อง ประการที่สาม ควรส่งเสริมความรู้ด้านกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิดิจิทัลควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะด้านเทคนิค และประการสุดท้าย ควรมีการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มอาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Peer-to-Peer Learning Network)

เอกสารอ้างอิง

Czaja, S. J., & Lee, C. C. (2007). The impact of aging on access to technology. *Universal Access in the Information Society*, 5(4), 341-349

Digital Government Development Agency. (2025). *Digital citizenship*. Retrieved November 11, 2025, from <https://www.dga.or.th> (In Thai)

- National Statistical Office. (2023). *The 2023 household survey on the use of information and communication technology*. Bangkok: Author. (In Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2025). *The 13th National Economic and Social Development Plan (2023-2027)*. Retrieved November 11, 2025, from <https://www.nesdc.go.th> (In Thai)
- Phataraphanpee, T. (2017). The process of promoting occupation indentify for the elderly in Tumbol Bangpla Bangplee district Samutphakarn province. *Humanities and Social Sciences Journal, Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 11(2), 228-243. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/humanjubru/article/view/241990> (In Thai)
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Puttass, A. (2021). Developing Promotion Strategies in Digital Marketing for Competitive Advantage of Community Enterprises in Kalasin Province. *Academic Journal of Management Technology*, 1(2), 12-21. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jomt/article/view/252403> (In Thai)
- Sithiworaphat, N., & Chienwattanasook, K. (2025). Digital Innovation and Increasing Competitiveness for SMEs. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Social Sciences)*, 11(1), 400-411. (In Thai)
- Wongyai, N. (2017). A guide to developing digital literacy skills of digital native. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(2), 1630-1642. (In Thai)
- Worapongpat, N. (2022). Marketing and Social Media Management of Learning Tourism on Innovative OTOP of the Celadon Pottery Community Enterprise Group, Sampathuan Subdistrict, Nakhon Chaisri District, Nakhon Pathom Province. *Journal of Management Science Pibulsongkram Rajabhat University*, 4(3), 89-103. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmspsru/article/view/260673> (In Thai)